

Koka zīmējums kā izvērtēšanas metode mākslas terapijā

Anda Vilsone-Blūma¹, Anda Upmale^{1,2}

¹Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

²Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs,
Ambulatorais centrs "Pārdaugava", Latvija

Ievads. Mākslā balstītā izvērtēšana mākslas terapijā bieži tiek veikta ar Koka zīmējuma palīdzību [*Baum test / Tree test, Koch, 1952; Stora's tree drawing test, Rene Stora, 1963, 1975, 1978; Bolander's tree drawing test, Karen Bolander, 1977; Three tree test, Corboz, Gygh, Helfenstein, 1962, Cristian Waser, 1986; The projective tree drawing before, during, and after a storm, Miller, 1997; Four tree test, Zoltan Vass, 2011; Tree family drawing, Maria Feuer, 2005; House-tree-Person, H-T-P, Buck, 1948; Jolles, 1979 u. c.*]. Pētījumi liecina (*Couch, 1992; Marais, Barnes, 1993; Leavit, 1988; Cohen, et. al. 1988; Creekmore, 1989; Kress, 1992; Morris, 1995; Dakse, 2013; Dzene, 2013*), ka koka zīmējuma izomorfisko modeļu atšķirības parādās dažādās pacientu grupās.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija konstatēt atšķirības starp pacientu ar šizofrēniju (ar un bez mākslas pieredzes) un praktiski veselu respondentu (ar un bez mākslas pieredzes) "Zīmējumu sērijas" (ZS) Koka zīmējumu formālajām iezīmēm un Koka zīmējuma "Zīmējuma aptaujas" saturiskajiem aspektiem.

Pētījumā tika izmantots mākslā balstītais instruments "Zīmējumu sērijas" (ZS) [*Diagnostic Drawing Series, DDS, Cohen, 1986 / 1994*]. Formālās iezīmes tika analizētas ar Zīmējumu analīzes formu (ZAF), bet saturiskie aspekti tika noteikti ar Koka zīmējuma "Zīmējumu aptauju". Pētījuma izlasi veidoja 60 respondenti: izpētes grupa – 30 pacienti ar šizofrēniju (F20) un kontroles grupa – 30 praktiski veseli respondenti vecumā no 20 līdz 65 gadiem.

Rezultāti. Pētījuma rezultāti rāda:

- 1) statistiski nozīmīgas atšķirības četrās no 23 Koka zīmējuma skalām – skalā Krāsu tips starp izpētes grupām ar un bez mākslas pieredzes (0,03); skalā Krāsu saplūšana starp izpētes grupām ar un bez mākslas pieredzes (0,03) un starp izpētes grupu bez mākslas pieredzes un kontroles grupu bez mākslas pieredzes (0,01); skalā Forma / Līnija starp izpētes grupu ar mākslas pieredzi un kontroles grupu ar mākslas pieredzi (0,01); skalā Integritācija starp izpētes grupām ar un bez mākslas pieredzes (0,01 un izpētes grupu bez mākslas pieredzes un kontroles grupu bez mākslas pieredzes (0,00);
- 2) atšķirības saturiskajos aspektos starp izpētes grupu un kontroles grupu kategorijās Informācija, Koka tips, Koka atrašanās vieta, Koka daļas, Vērtējums.

Secinājumi.

1. Pastāv atšķirības Koka zīmējuma formālajās iezīmēs starp izpētes un kontroles grupām noteiktās skalās, kas saskan ar M. B. Morisas [*Morris, 1995*] un D. Dzenes [*Dzene, 2013*] pētījumiem, taču tas neļauj izdarīt secinājumus par kopīgo atšķirību starp grupām. Atsevišķos pētījuma rezultātos un novērojumos starp grupām tika konstatētas atšķirības, kuras nav pietiekami lielas, lai varētu izdarīt secinājumus un /vai pieņēmumus, tomēr tās varētu būt kā atsevišķa pētījuma objekti. Pētījumā apstiprinās zinātniskajā literatūrā minētā samazinātā krāsu izjūta pacientiem ar šizofrēniju (*Robertson, 1952, kā minēts Gantt & Tabone, 1998*) un "nabadzīgu" koku lietojums pacientiem bez mākslas pieredzes. Šizofrēnijas pacienti ar mākslas pieredzi zīmē pietuvināti Kontroles grupai, zīmējot integrētus kokus un izmantojot plašu krāsu spektru, ko varētu skaidrot ar spēju uzņemties risku un izmantot spēles elementus.
2. Pētījums uzrāda saturisko aspektu atšķirības starp izpētes un kontroles grupām. Kaut arī šajā pētījumā bija maza izlase, tomēr pētījuma rezultāti uzrādīja raksturīgas saturiskās iezīmes, kuras būtu vērts pētīt atkārtoti lielākā grupā.